

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

21/1678-

2. april 2024

Statnett SF - Klage på vedtak om 420 kV kraftledning Hamang-Bærum-Smestad

Konklusjon

Statnett gis med dette vedtaket konsesjon og ekspropriasjonstillatelse til bygging og drift av en 420 kV kraftledning mellom Hamang via Bærum til Smestad transformatorstasjon etter hovedalternativ 1.2 med jordkabel i eksisterende trasé fram til Hagabråten og kabel i tunnel fra Hagabråten til Smestad transformatorstasjon.

1. Bakgrunn

Statnett SF søkte 15. august 2019 om tillatelse etter energiloven § 3-1 til å bygge, eie og drive en 420 kV kraftledning fra Hamang transformatorstasjon via Bærum transformatorstasjon til Smestad transformatorstasjon i Bærum og Oslo kommuner. Ledningen skal erstatte dagens 300 kV ledning på samme strekning. Statnett har søkt om luftledning som første prioritet, og kabel i grøft og tunnel som andre prioritet.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ga den 30. august 2021 Statnett konsesjon og samtykke til ekspropriasjon for luftledningsalternativet. Ledningen på om lag 12 km skal erstatte eksisterende luftledning i samme trasé. NVE har også gitt tillatelse til muffehus ovenfor Montebello T-bane, og kabel derfra og inn til Smestad transformatorstasjon. NVE har fra før gitt tillatelse til kabel fra Hamang transformatorstasjon og et muffehus i overgangen til luftledningen. Tiltak knyttet til Bærum transformatorstasjon vil omsøkes i egen søknad.

NVEs hovedbegrunnelse for å gi konsesjon til alternativet med luftledning, er at det gir akseptable konsekvenser sammenlignet med dagens luftledning, og at gevinstene ved kabel ikke forsvarer merkostnaden. Kabelalternativet er etter NVEs vurdering ikke i tråd med prinsippene for bruk av kabel som Stortinget sluttet seg til ved behandlingen av Meld. St. 14 (2011-2012) *Vi bygger Norge – om utbygging av strømnettet* (heretter nettmeldingen), eller gjeldende forvaltningspraksis.

2. Klagene

NVE har mottatt 360 klager på vedtaket, herunder innsigelser etter energiloven § 2-1 syvende ledd fra Bærum og Oslo kommuner, samt en stor fellesklage fra 379 privatpersoner og 25 velforeninger. Klagene går i hovedsak ut på at NVE har undervurdert nyttevirkningene av å kable i så tettbygde områder, og at det er tatt for lite hensyn til at de nye mastene vil være vesentlig høyere (38 meter i snitt) enn dagens master (21 meter i snitt).

På grunn av fellestrekk ved klagene, har NVE tatt alle klagene til behandling uten nærmere vurdering av rettslig klageinteresse etter forvaltningsloven § 28. NVE har lagt til grunn at alle berørte grunneiere/rettighetshavere som har klaget på anleggskonsesjonen også har klaget på ekspropriasjonsvedtaket.

NVE har vurdert klagen i henhold til forvaltningsloven § 33, men har ikke funnet grunnlag for å endre vedtaket. Klagene og innsigelsene med NVEs kommentarer ble oversendt departementet ved brev av 24. mars 2022.

3. Beskrivelse av det omsøkte tiltaket

Statnett har søkt om to alternative løsninger, henholdsvis luftledning og kabel.

I luftledningsalternativet er det søkt om:

- En om lag 12 km lang 420 kV luftledning fra muffehus på Franzefoss ved Hamang stasjon, via Bærum transformatorstasjon og til et muffehus på Husebyplatået, ved Montebello.
- Fra muffehuset og inn til Smestad transformatorstasjon søkes det om en ca. 100 meter lang kabel i sjakt.
- Et muffehus på 22x14 meter på Husebyplatået på oversiden av Montebello T-banestasjon.
- Byggeforbudsbelte på 40 meter.

I kabelalternativet er det søkt om:

- En 4,6 km lang kabel i grøft mellom Franzefoss og Bærum transformatorstasjon, en 3 km lang kabel i grøft fra Bærum til Hagabråten og en 3,3 km lang kabel i tunnel fra Hagabråten til Smestad transformatorstasjon.
- Midlertidig tverrslag og lager- og riggområde ved Lysejordet. Det er søkt om to ulike tverrslagsplasseringer, med tilhørende adkomstveier.
- Permanent sjakthus og midlertidig anlegg- og lagerområde på Hagabråten.
- Byggeforbudsbelte på 11 meter (gjelder ikke der kabelen går i tunnel)

For begge alternativer er det søkt om etablering av midlertidig rigg- og lagerområde ved Bærum transformatorstasjon/Griniveien, bruk av lokale veier langs traseen, og riving av dagens 300 kV luftledning Hamang–Bærum–Smestad. Eksisterende ledning planlegges revet i forkant dersom det skal etableres ny luftledning, og i etterkant dersom anlegget bygges med kabel.

4. Departementets vurdering

4.1 Innledning

Departementet skal i klagesaksbehandlingen vurdere de synspunkter klagerne kommer med. Departementet kan prøve alle sider av saken og ta hensyn til nye omstendigheter, jf. forvaltningsloven § 34 annet ledd. I vurderingen av om klagen skal tas til følge, må fordelene og ulempene ved tiltaket veies opp mot hverandre. Energiloven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt, jf. energiloven § 2-1.

For utfyllende informasjon om NVEs behandling av konsesjonssøknaden og klagen, viser departementet til NVEs oversendelse. Departementet har som del av klagesaksbehandlingen, gjennomført befaringer og folkemøter i Bærum og Oslo, og møter med kommunene og sentrale interesser. Departementet har også innhentet oppdatert kostnadsinformasjon fra Statnett, samt gjennomført en ekstern vurdering av de areal- og miljømessige nyttevirkningene av å kable sammenlignet med luftledning.

Sentralt i departementets klagesaksbehandling står det overordnede spørsmålet om hva som er den mest samfunnsmessig rasjonelle løsningen av luftledning og kabel.

4.2 Behovet for det omsøkte tiltaket

Statnetts konsesjonssøknad er begrunnet med forsyningssikkerhet. Stor-Oslo har et kraftunderskudd og er avhengig av forsyning fra et sterkt transmisjonsnett. Dagens 300 kV luftledning er fra 1952 og tilstanden og antatt teknisk levetid tilsier at den bør skiftes ut innen 2040. Kraftforbruket i Stor-Oslo er økende, og for å unngå store kostnader for ikke-levert

energi, er det ifølge Statnetts samfunnsøkonomiske analyser lønnsomt å fremskynde reinvesteringer av Hamang-Bærum og øke kapasiteten på ledningen. Bærum-Smestad har ikke tilsvarende kapasitetsbegrensninger, men det er ifølge Statnett fordeler knyttet til konsesjons- og gjennomføringsprosess, samt vedlikehold av omkringliggende nett, som taler for å gjennomføre Bærum-Smestad i sammenheng med Hamang-Bærum. NVE deler denne vurderingen.

Departementet viser til Statnetts samfunnsøkonomiske analyse som viser at det er rasjonelt å reinvestere og øke kapasiteten på Hamang- Bærum før utløp av ledningens tekniske levetid. Videre vurderer departementet at det er rasjonelt å konsesjonsbehandle Hamang-Bærum og Bærum-Smestad samlet. Dette er likevel ikke til hinder for at Statnett kan velge å utsette investeringen i Bærum-Smestad dersom Statnett vurderer at det er rasjonelt.

4.3 Alternative løsninger/traseer

Flere klagere har kommentert at NVE i konsesjonsbehandlingen i større grad burde sett på alternative traseer eller andre tekniske løsninger. I høringsuttalelsene og klagen er det nevnt en rekke ulike løsninger med alternative traseer, herunder «Grini-alternativet», kabel i tunnel hele veien, samt alternative systemløsninger.

Departementet viser til NVEs vurderinger av alternative traseer på side 17-24 og alternative systemløsninger og teknologier på side 27-28 i NVEs Bakgrunn for vedtak.

NVE vurderer at det ikke har kommet fram alternative løsninger i høringsuttalelsene eller i klagen som fremstår som bedre teknisk- økonomisk eller miljømessig enn de omsøkte alternativene. NVE vurderer også at det ikke foreligger reelle teknologiske alternativer til å fremskynde reinvestering av den eksisterende ledningen. Departementet slutter seg til NVEs vurderinger.

4.4 Overordnet vurdering av fordeler og ulemper med kabel sammenlignet med luftledning

Hamang-Bærum-Smestad er den første saken som konsesjonsmyndighetene har til behandling, som dreier seg om å reinvestere og erstatte en luftledning i transmisjonsnettet i svært tettbygd strøk. Transmisjonsnettstasjonene ligger svært sentralt til i bebyggelsen, hvilket i praksis gjør det umulig å finne alternative luftledningstraseer mellom Hamang, Bærum og Smestad transformatorstasjoner, som ikke i omfattende grad berører tettbebyggelse eller andre viktige interesser. Kabel har betydelig høyere kostnader enn luftledning, men kan også ha store nyttevirksomheter i tettbygde områder. Hovedproblemstillingen i saken er om den eksisterende ledningen skal erstattes med en ny luftledning eller kabel.

Statnett mener luftledning og kabel er teknisk- og forsyningssikkerhetsmessig likeverdige løsninger, og har søkt om begge alternativer, med luftledning som første prioritet og kabel

som andre prioritet. Statnett utelukker ikke at kabel kan være den mest samfunnsmessig rasjonelle løsningen. Statnett peker blant annet på at det er usikkerhet knyttet til investeringskostnader og beregnede nytteverdier av kabling.

Siden Statnett søkte om konsesjon i 2019, har kostnadene økt betydelig, både for luftledning og kabel. Kostnadsøkningen skyldes hovedsakelig høy prisvekst og justeringer basert på ny kunnskap om tekniske forhold. I tillegg har Statnett, på bakgrunn av oppdaterte prognoser for kraftforbruk i Stor-Oslo, funnet det nødvendig å fremskynde reinvestering av Bærum transformatorstasjon uavhengig av om det gis konsesjon til luftledning eller kabel. Statnett har også oppdatert den samfunnsøkonomiske vurderingen, og oppdaterte estimater viser at nåverdien av merkostnaden for kabel er på 1 465 mill. kroner. Oppdaterte kostnadsestimater inkluderer kostnader ved å fremskynde reinvestering i Bærum transformatorstasjon, men dette påvirker ikke kostnadsforholdet mellom luftledning og kabel siden kostnaden antas å være lik for begge alternativer. Reinvestering av Bærum transformatorstasjon vil omsøkes i egen søknad.

Det er stor usikkerhet knyttet til nytten av å kable sammenlignet med luftledning i dette tilfellet, jf. blant annet vurderingen fra Statnett. Siden ledningen skal fremføres gjennom et av de tettest bebygde områdene i Norge, har det i større grad enn i mange andre saker, vært mulig å kvantifisere denne nytten. Energidepartementet har også innhentet eksterne vurderinger for styrke kunnskapsgrunnlaget i klagesaken. Oslo Economics har på oppdrag fra Energidepartementet laget en rapport om verdsetting av de areal- og miljømessige nyttevirkningene av å kable sammenlignet med luftledning. Nyttevirkningene av å kable i tettbebyggelse er primært frigjøring av arealer og reduserte nærføringsulemper.

Ifølge Oslo Economics' analyse er den prissatte nytten av å kable hele strekningen vurdert til om lag 1,4 mrd. kroner. Dette er i samme størrelsesorden som Statnetts estimerte merkostnader for kabel. Oslo Economics har gjort en rekke skjønnsmessige vurderinger i valg av metode og forutsetninger. Det er stor usikkerhet knyttet til anslagene, men analysen som er utført illustrerer at kabling kan realisere betydelige nytteverdier. I tillegg til prissatte areal- og nærføringsvirkninger, vil en kabel ha virkninger som ikke er prissatte, for eksempel for naturmangfold og landskap, kulturminner og økt lokalt handlingsrom i arealforvaltningen. Ifølge analysen fra Oslo Economics trekker de ikke-prissatte virkningene svakt i favør av kabel.

Fordelt på delstrekninger, tilsier de prissatte virkningene som er anslått av Statnett og Oslo Economics at det er samfunnsøkonomisk lønnsomt med kabel på strekningen Hamang-Bærum, og luftledning på strekningen Bærum-Smestad. Den viktigste årsaken til at luftledning beregnes til å være samfunnsøkonomisk lønnsomt på sistnevnte strekning, er at kabelalternativet vil kreve tunnel på deler av traseen (Hagabråten-Smestad), noe som øker kostnadene.

Departementet vil påpeke at det er betydelig usikkerhet knyttet til de prissatte nyttevirkningene av å kable og kostnadene for både kabel og luftledning. Fordi det er

nødvendig å anlegge tunnel på deler av strekningen, mener departementet det er større risiko for kostnadsoverskridelser ved kabling av Bærum-Smestad enn ved kabling av Hamang-Bærum. Samtidig mener departementet at den potensielle nytteverdien ved å kable Bærum-Smestad er stor, for eksempel dersom boligutbyggingen blir mer arealintensiv enn det Oslo Economics har tatt utgangspunkt i. Departementet vektlegger videre at det er på denne strekningen det er flest boliger og der reduksjon av nærføringsulempen derfor vil gi størst gevinst.

Vurderingene som er gjort av prissetting og anslaget på de samlede prissatte virkningene i denne saken inngår i kunnskapsgrunnlaget for vurderingen av hvorvidt luftledning eller kabel er den mest samfunnsmessig rasjonelle løsningen.

Merkostnaden ved å kable Hamang-Bærum-Smestad er betydelig og må dekkes av alle nettkunder gjennom nettleia. Merkostnaden, samt fordelingsvirkningene, må imidlertid ses i lys av at det er et stort antall berørte innbyggere som vil få en betydelig reduksjon i nærføringsulempen sammenlignet med dagens luftledning, og i enda større grad sammenliknet med alternativet der det etableres nye og høyere luftledningsmaster. Slik NVE viser til i bakgrunnen for vedtaket, bor det i overkant av 6000 mennesker fordelt på litt over 2800 boliger innenfor en radius på 120 meter fra mastepunktene. I brev til departementet av 25. januar 2024 oppgir Bærum kommune, etter nylig gjennomført kartlegging, at det bor nærmere 8400 mennesker fordelt på 3500 boliger innenfor 120-meters radius langs den 12 kilometer lange traseen. På bakgrunn av opplysningene fra Bærum kommune finner departementet det sannsynlig at antall berørte er høyere enn det tidligere er lagt til grunn av Statnett og NVE.

Kostnadene ved å kable må vurderes opp mot at tiltaket vil kunne frigjøre knappe arealressurser med høy verdi.

Frigjøring av areal i denne type bebyggelse kan bidra til å dempe press på omkringliggende arealer som har verdi for blant annet natur, landbruk og friluftsliv. Departementet viser i den forbindelse til *Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging*, der det understrekes at det bør legges særlig vekt på høy arealutnyttelse, fortetting og transformasjon i by- og tettstedsområder og rundt kollektiv-knutepunkter. Bakgrunnen er blant annet at transformasjon og høyere utnyttelse av allerede utbygde områder redusere behovet for å bygge ned naturområder og jordbruksareal og areal som binder karbon.

4.5 Hensynet til berørte interesser

4.5.1 Tverrslag på Lysejordet

Anleggsarbeidet for luftledning og kabel i grøft vil etter NVEs vurdering begge gi akseptable konsekvenser. Anleggsarbeidet med kabel i tunnel vil imidlertid gi store lokale ulemper som følge av tverrslag på Lysejordet. Tverrslaget er midlertidig, men vil beslaglegge areal og

påvirke nærmiljøet med støy, støv og transport over flere år. Området der tverrslaget er planlagt, er mye brukt til friluftsliv og lek.

Tverrslaget er tenkt plassert omtrent på midten av den planlagte tunnelen, slik at tunnelen kan drives i hver retning mot henholdsvis Hagabråten og Smestad samtidig. Forberedelser og driving av tunnelen er anslått å ta om lag 2,5 år, forutsatt at tunnelen drives i begge retninger samtidig. I tillegg kommer tid for det byggt tekniske og kabling, og tilbakeføring av området. Når anleggsarbeidet er slutt, vil riggområdet, forskjæringen for tunnel og området beslaglagt av anleggsveien tilbakeføres til opprinnelig stand så langt det praktisk lar seg gjøre. Tverrslaget vil tettes igjen, da det ikke er behov for dette for tilkomst til tunnelen. Fremtidig tilkomst til tunnelen vil være fra Smestad eller Hagabråten.

Det er søkt om to ulike alternativer for etablering av tverrslag på Lysejordet, henholdsvis et nedre tverrslag, som er den prioriterte løsningen, og et øvre tverrslag.

Påhugget for det nedre tverrslaget er plassert i nedre del av Lysejordet. Tverrslagstunnelen er planlagt å være omtrent 330 meter lang. Det konsesjonssøkte riggområdet, som blir gjerdet inn, er omtrent 23 000 m². Området foran tverrslaget er nødvendig for entreprenøren og byggherrens utstyr, som for eksempel lagerplass, kontorrigg, servicebrakker mm. For å komme frem til tverrslaget og riggområdet har Statnett søkt om å bygge en anleggsvei fra Vækerøveien og ned til riggplassen. Fordi det er ganske bratt mellom planlagt riggplass og Vækerøveien, må anleggsveien bygges med en viss lengde for å oppnå akseptable stigningsforhold for anleggstrafikken. Bygging av anleggsveien krever utskifting og tilkjøring av masser. Det er estimert at det må tilkjøres ca. 6500 m² med masser, som er omtrent 700 lastebillass, for å bygge veien.

Øvre tverrslag beslaglegger et mindre areal, men krever en lengre tverrslagstunnel og ca. 20 uker lengre anleggstid. I dette alternativet vil det lages en byggegrop med utgraving og sprenging av masser rett vest for Vækerøveien, og fylling mot øst på Lysejordet. I byggegropen blir det etablert et riggområde og påhugg for tverrslag. Det konsesjonssøkte anleggsområdet, som blir gjerdet inn, er omtrent 7200 m². Dette riggområdet vil ha plass til nødvendig utstyr for å drive tunnel, men entreprenørens brakker osv. vil måtte plasseres et annet sted i området. Parkeringsplassen i Møllefaret nær Vækerøveien kan være et alternativ, men dette er ikke søkt om nå. Det er ikke endelig bestemt hvor selve tverrslaget vil plasseres inne på riggområdet, men tverrslagstunnelen vil bli omtrent 620 meter lang, og vil bli drevet nærmere bebyggelse over en lengre strekning enn det nedre alternativ. Massetransport vil gå via anleggsveien og opp til Vækerøveien, og videre til et massedeponi.

Oslo kommune mener at det nedre tverrslaget samlet sett er å foretrekke da det gir minst negative konsekvenser for nærmiljøet. Oslo kommune har imidlertid pekt på flere hensyn som må ivaretas dersom det skal etableres et tverrslag på Lysejordet. Kommunen peker blant annet på at tunnelpåhugget er lokalisert i utkanten av en edelløvskog, og mener at tunnelinnslaget må søkes plassert med minst mulig inngrep i denne. Oslo kommune forutsetter at gjeldende forskrifter og retningslinjer for støy og luftforurensning overholdes fullt

ut og nødvendige avbøtende tiltak planlegges og gjennomføres i samarbeid med blant annet bydelen. NVE mener det må settes vilkår om et system for måling og dokumentasjon av støv og støy i anleggsperioden på Lysejordet. NVE peker på at Retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442/2012) skal legges til grunn og forutsetter at forskrift om begrensning av støy i Oslo kommune følges.

Oslo kommune peker også på at trafiksikkerheten må ivaretas og at det er potensial for funn av kulturminner i anleggsområdet.

Det nedre tverrslaget beslaglegger store deler av Lysejordet, men gir lavere støy for bebyggelsen og kortere anleggsperiode. Dette er også det alternativet som Statnett prioriterer, og som Oslo kommune foretrekker. Ved en eventuell konsesjon til kabel, mener NVE at tunnelen må bygges med det nedre tverrslaget. NVE legger stor vekt på at dette gir reduserte støynivåer for nærliggende bebyggelse.

Departementet deler NVEs vurdering av at tunnelen må bygges med det nedre tverrslaget ved konsesjon til kabel. Tverrslaget vil medføre store ulemper for nærmiljøet gjennom anleggsperioden. Ulempene er midlertidige og må ses i lys av at det endelige tiltaket vil bestå i nærmere 100 år. Departementet finner at ulempene knyttet til tverrslaget ikke er til hinder for at det gis konsesjon til en kabelløsning.

Nærmere detaljer rundt tverrslaget bør drøftes med Oslo kommune og beskrives i detaljplanen.

Forholdet til annen infrastruktur

Oslo kommune har en avløpsledning som ligger i nærheten av Lysakerelva. Statnett har kommentert at de antar at avløpsledningen vil komme i konflikt med forskjæringen, og det må gjøres tiltak for å opprettholde funksjonen til avløpsledningen. Kommunen informerer også om at vann- og avløpsetaten i Oslo kommune (VAV) evaluerer behovet for fornyelse og rehabilitering av avløpsledningen. Statnett antar at det finnes en løsning som ivaretar begge prosjektenes behov. Statnett mener det er mulig å ta hensyn til VA-ledningen i anleggsarbeidet, men at det trolig vil gi økte kostnader.

Oslo kommune påpeker at dersom det blir gitt konsesjon til kabel, bør det tas med et vilkår om ivaretagelse av avløpsledningen. NVE er enig i dette. Departementet legger til grunn at det vil være mulig å ta hensyn til avløpsledningen og at dette vurderes som ledd i detaljplanleggingen.

Tilbakeføring

Etter at anleggsarbeidet er ferdig, vil området tilbakeføres så langt det lar seg gjøre. Oslo kommune peker på at området må istandsettes og tilbakeføres til opprinnelig tilstand i tett samarbeid med Bymiljøetaten. Kommunen mener det må utarbeides en strategi for revegetering av Lysejordet som utarbeides av blant annet botanikere/biologer slik at revegetering ikke virker negativt på naturmangfoldet. NVE er enige i dette.

Lysakervassdragets venner skriver i sin høringsuttalelse at de mener det kommer til å være nødvendig med sprengning for å kunne etablere en stabil nok vei som tåler tunge lastebiler. De mener derfor det vil bli vanskelig å kunne tilbakeføre området til sin opprinnelige tilstand. Statnett kommenterer til dette at anleggsveien i hovedsak skal etableres med tilkjørte masser, men det ikke kan utelukkes at det blir nødvendig med noe sprengning. Der det er sprengt vil de fylle inn med løsmasser. NVE konstaterer at et anleggsarbeid av denne størrelsen kan gi noen permanente endringer av området, det fremstår lite sannsynlig at området vil kunne tilbakeføres til eksakt samme tilstand som før anleggsarbeidet. NVE mener at Statnett skal tilstrebe å så lang det lar seg gjøre tilbakeføre området og sørge for at området kan brukes på samme måte som før. NVE peker på at det er viktig at Statnett sørger for revegetering. NVE mener en plan for tilbakeføring skal omtales i detaljplanen, og at dette bør gjøres i samråd med Oslo kommune. Departementet deler NVEs vurdering.

4.5.2 Naturmangfold

Naturmangfoldloven § 8 første ledd krever at vedtak som berører naturmangfoldet, så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget i disse sakene bygger på søknadens beskrivelse av berørte områder og vurdering av konsekvenser, kunnskap fra tidligere gjennomførte konsekvensutredninger for anlegg i de samme områdene, innspill i høringsuttalelser til søknadene og tilgjengelig informasjon i offentlige databaser. Departementet vurderer kunnskapsgrunnlaget i denne saken å være i samsvar med kravet i naturmangfoldloven § 8, slik det framgår under pkt. 5.6 i NVEs Bakgrunn for vedtak.

NVE legger til grunn at tiltaket vil kunne ha enkelte negative virkninger for naturtyper, dyreliv og vegetasjon, men at dette hovedsakelig dreier seg om virkninger i anleggsperioden. I driftsfasen vurderer NVE at verken alternativet med luftledning og muffehus ved Montebello, eller et alternativ med kabel i bakken og sjakthus på Hagabråten vil true arter, verdifulle naturtyper, verneområder eller økosystemer som sådan. NVE har satt vilkår om at skogrydding skal begrenses så langt det vurderes som hensiktsmessig. Gjensetting av vegetasjon bør ifølge NVE prioriteres på de strekningene hvor traseen krysser viktige naturtyper. NVE har også satt vilkår om at detaljplanen skal beskrive hvordan anleggsarbeidet skal gjennomføres for å hindre spredning av fremmede arter. NVE vurderer at begge hovedalternativene har akseptable konsekvenser for vegetasjon, naturtyper og fugl, men siden jordkabel vil føre til at dagens linjer fjernes og ryddebeltet reduseres, vil det i driftsfasen være det alternativet som vil ha minst virkninger for naturmangfold. Departementet slutter seg til NVEs vurderinger, men skal bemerke at de faktiske virkningene for naturmangfold vil avhenge av hvordan eventuelt frigjort areal disponeres i etterkant.

Bærum kommune påpeker at anleggsarbeid knyttet til riving av eksisterende mastefundamenter og oppføring av nye fundamenter, eller graving av kabelgrøft i området rundt Hagabråten, vil ødelegge mye av kalklindeskogen. NVE legger til grunn at det vil være mulig å gjøre tilpasninger i detaljprosjekteringen for å i best mulig grad ivareta

kalklindeskogen på Hagabråten. NVE mener det bør inngå et punkt i detaljplanvilkåret om at dette skal omtales spesielt, dersom klagesaken ender med valg av jordkabel. NVE har i konsesjonen satt vilkår om at Statnett i detaljplanen skal beskrive hvordan anleggsarbeidene skal gjennomføres uten å komme i konflikt med kalklindskogsområder. Departementet slutter seg til at det må settes vilkår i konsesjonen om at detaljplanen skal beskrives hvordan anleggsarbeidene skal gjennomføres uten å komme i konflikt med kalklindskog.

Departementet deler for øvrig NVEs vurderinger av virkninger for naturmangfold, slik de fremgår på side 59-72 i NVEs Bakgrunn for vedtak.

4.6 Samlet vurdering

Gjeldende prinsipper for bruk av kabling på transmisjonsnettnivå fremgår av nettmeldingen, jf. Meld. St. 14 (2011-2012). Det fremgår at 300 og 420 kV skal bygges som luftledning, bortsett fra i tilfeller der luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, som for eksempel i byer og ved kryssing av større sjøområder, eller i tilfeller hvor ekstrakostnaden for kabling av en begrenset delstrekning kan forsvares med at det gir særlige miljøgevinster sammenliknet med luftledning og/eller en begrenset strekning med kabling kan gi en vesentlig bedre totalløsning alle hensyn tatt i betraktning. Departementet vil understreke at gjeldende føringer om at nye kraftledninger på 420 kV som hovedregel skal bygges som luftledning fortsatt står ved lag.

Departementet legger stor vekt på at tiltaksområdet i denne konkrete saken er et av Norges tettest bebygde områder der transformatorstasjonene ligger slik til at det i praksis ikke finnes andre løsninger enn kabel for å avbøte nærføringsulemper. Kabling vil etter departementets syn bidra til å redusere nærføringsulemper for svært mange mennesker og frigjøre knappe arealer med stor verdi.

Departementet legger også vekt på at tiltaket vil ha virkninger for lokalmiljøet i svært lang tid. Usikkerheten som er knyttet til de samfunnsøkonomiske vurderingene av nytteverdien av kabel sammenliknet med luftledning, bør etter departementets syn komme et stort antall berørte innbyggere til gode.

Utover merkostnaden finner departementet at den største ulempen ved en kabelløsning er knyttet til etableringen av et tverrslag på Lysejordet. Departementet viser til at dette vil være et midlertidig anlegg, og finner at ulempene ved tverrslag på Lysejordet ikke er til hinder for at det gis konsesjon til en kabelløsning.

Etter en samlet vurdering har departementet kommet til at kabling av hele strekningen Hamang-Bærum-Smestad vil være en vesentlig bedre totalløsning enn luftledning alle hensyn tatt i betraktning.

5. Vilkår

I NVEs anleggskonsesjon av 30. august 2021 er det satt en rekke vilkår for tillatelsen. En del av vilkårene er standardvilkår som fremgår av de fleste anleggskonsesjoner til ledningsanlegg, og en del av vilkårene er særlig tilpasset det luftledningsalternativet NVE da ga konsesjon til.

Departementets vedtak innebærer at det gis konsesjon til en løsning med kabel. Flere av vilkårene i NVEs anleggskonsesjon er ikke relevante for en slik løsning, samtidig som det kan være behov for nye, spesielle vilkår tilpasset bygging og drift av et kabelanlegg. Departementet viser i den forbindelse til at NVE i flere sammenhenger ha pekt på behov for vilkår for et slikt anlegg, og at NVE i Bakgrunn for vedtak kapittel 9.1 angir en rekke vilkår som bør stilles dersom det velges en kabelløsning.

Departementet finner det mest hensiktsmessig at NVE på bakgrunn av departementets endelige vedtak, gjennomgår og oppdaterer anleggskonsesjonen og setter de vilkår direktoratet mener er nødvendige for bygging og drift av anlegget slik det nå er gitt konsesjon til.

6. Ekspropriasjon

NVEs vedtak om konsesjon av 30. august 2021 omfatter også samtykke til ekspropriasjon etter oreigningslova § 2. Flere av klagepartene er også parter i ekspropriasjonssaken. Enkelte klageparter har anførsler som retter seg direkte mot ekspropriasjonstillatelsen. Øvrige klageparter med rettslig klageinteresse også i ekspropriasjonsvedtaket, har jevnt over ikke spesifisert om klagene kun gjelder konsesjonsvedtaket eller også NVEs samtykke til ekspropriasjon. I NVEs oversendelse av klagene til departementet legger NVE til grunn at klagene fra grunn- og rettighetshavere også retter seg mot vedtaket om ekspropriasjon. Departementet er enig i denne vurderingen.

Departementets avgjørelse i konsesjonssaken innebærer at ledningen skal bygges med jordkabel, ikke som luftledning. Dette er i samsvar med kravet fra nær samtlige klageparter, og disse klagene må sies å være tatt til følge. Fordi jordkabel og luftledning har vesentlige forskjeller i arealbruk og virkninger for grunn- og rettighetshavere, har departementet uansett funnet det riktig å vurdere om grunnlaget for ekspropriasjon fremdeles står ved lag.

Grunnvilkåret for å gi samtykke til ekspropriasjon er at det er klart at fordelene er større enn ulempene, jf. oreigningslova § 2 annet ledd. Departementet viser til omtalen under punkt 3.3 ovenfor der det fremgår at formålet med ledningen er å reinvestere et ledningsanlegg fra 1952 for å opprettholde forsyningssikkerhet og møte økende forbruk. Både Statnett og NVE finner at det er samfunnsmessig rasjonelt å reinvestere det samlede ledningsanlegget nå. Departementet finner at fordelene med etablering av anlegget klart overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser, og at denne vurderingen også gjør seg gjeldende

i spørsmålet om det skal gis samtykke til ekspropriasjon. Departementet finner at det er grunnlag for å gi samtykke til ekspropriasjon, jf. ervervslova § 2 annet ledd.

Departementet viser for øvrig at når anlegget bygges som et kabelanlegg vil et meste av båndleggingen av grunn og rettigheter på strekningen Hagabråten-Smestad på sikt kunne falle bort og på strekningen Hamang – Hagabråten vil båndleggingen kunne reduseres i omfang.

Statnett har også søkt om samtykke til forhåndstiltredelse. Departementet viser til at samtykke til forhåndstiltredelse normalt krever at skjønn er begjært, og vil ta stilling til søknaden når det eventuelt er begjært skjønn og Statnett anmoder om at det tas stilling til søknaden.

Departementet minner om ettårsfristen for å begjære skjønn, jf. ervervslova § 16, som etter fast praksis løper fra departementets stadfestelse av ekspropriasjonstillatelsen, det vil si dags dato.

7. Konklusjon

Klagene tas til følge.

Statnett gis konsesjon og ekspropriasjonstillatelse til å bygge, eie og drive ny 420 kV kraftoverføring mellom Hamang via Bærum til Smestad transformatorstasjon etter hovedalternativ 1.2 med jordkabel i eksisterende trasé fram til Hagabråten og kabel i tunnel fra Hagabråten til Smestad transformatorstasjon.

NVE bes utstede ny anleggskonsesjon med nødvendige vilkår, i tråd med departementets vedtak.

Departementets vedtak i klagesaken kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Med hilsen

Lars Christian Sæther (e.f.)
konstituert ekspedisjonssjef

Trond Ulven Ingvaldsen
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Norges vassdrags- og energidirektorat

Adresseliste

Bærum kommune	Postboks 700	1304	SANDVIKA
Oslo kommune	Rådhuset	0037	OSLO
Statnett SF	Postboks 4904 Nydalén	0423	OSLO